

je organizirala Papinska međunarodna marijanska akademija (K. Balić i P. Melada) u Lisabonu (1967) o Marijinu kultu u prvim stoljećima, u Zagrebu (1971) o Marijinu kultu od 6. do 11. stoljeća, u Rimu (1975) o Marijinu kultu od 12. do 15. stoljeća, u Saragozi (1979) o Marijinu kultu u 16. stoljeću te na Malti (1983) o Marijinu kultu u 17–18. stoljeću. Na kraju tog poglavlja prikazuje kratko sadržaj i poruku dokumenta Pavla VI. "Marialis cultus" (1974) i posaborsku liturgiju. U sljedećim poglavljima obrađuje: Marija u posaborskom ekumenskom dijalogu (VIII), pneumatološko oživljavanje mariologije (IX), prisutnost Marije u kršćanskoj duhovnosti (X), Marija u ovrednjenoj pučkoj pobožnosti (XI), Marija u teološkoj estetici i teodramatici Von Balthasara (XII), inkulturacije mariologije u raznim teologijama Trećeg svijeta (latinoamerička i afrička teologija), Marija u suvremenim kulturama (XIV). U posljednjim poglavljima obrađuje marijanske dogme: Marija djevica (XV), Bezgrešna (XVI), Bogorodica–Theotokos (XVII), na nebo uznesena (XVIII). Na kraju, u posljednjem poglavlju (XIX), donosi sintezu *Novog mariološkog rječnika*. Kao dodatak djelu ponudio je čitatelju svoj komentar enciklike "Redemptoris Mater" (str. 538–560).

Namjerno sam iznio ovaj sadržaj da se možete uvjeriti u to kako je to djelo uistinu iscrpno i svestrano. Djeluje poput nekog zbornika. U njem je pisac iznio sve što je dosad drugdje o Mariji pisao i osim toga još niz novih tema.

Adalbert Rebić

Josip PERCAN OFM, *Teologija come "scienza pratica" secondo Giovanni di Reading*. Studio e testo critico. Niz "Spicilegium bonaventurianum" XXVI, Grottaferrata kod Rima 1986, stranica XXVIII+124*+272.

U ovom djelu naš teolog u Rimu prikazuje znanstveno djelo Johna Readinga, učenika glasovitog teologa Duns Scota o teologiji kao znanosti. Knjiga se sastoji od predgovora, u kojem pisac razlaže nakanu i cilj knjige, skraćenica i znakova, bibliografskih sigla i bibliografije, dva dijela (u prvom pisac prikazuje život i djelo Johna Readinga, a u drugom tekst s kritičkim osvrtom) i indeksa na kraju knjige.

U prvom dijelu knjige (str. 3*+124*) pisac Percan prikazuje život i djelo Johna Readinga. John Reading rodio se oko 1274. godine. Ušao je u franjevačku zajednicu, postao učenikom slavnog Duns Scota i teologom. Spadao je među one teologe koji su najbolje poznavali misao i djelo svojeg učitelja Duns Scota. Bio je s Duns Scotom povezan prisnim prijateljstvom i s njime je surađivao. Kao profesor teologije djelovao je u Oxfordu i u Avignonu, na franjevačkom studiju. U Avignonu je bio i savjetnik papi Ivanu XXII. u pitanjima redovničkih zavjeta i sakramenta ženidbe. U Avignonu je i umro 1346. Od djela koja je John Reading napisao spomenimo *Komentar sentencijama, Quodlibet I* i *Quodlibet II*. Neka su od tih djela bila objavljena, a druga su ostala u rukopisu. Neki mu pripisuju i komentar *De anima*, a svakako mu treba pripisati *Dicta magistri Fratrum Minorum, scil. Johannis de Reading*, a možda i *Compendiosa resumptio dictorum magistri Fratrum Minorum*, koju je objavio Tocco.

U drugom poglavlju 1. djela Percan prikazuje nauku Johna Readinga o znanstvenoj naravi teologije. Najprije iznosi znanstvenu narav skolastičke teologije XIII. stoljeća, zatim mišljenja i stajališta pojedinih franjevačkih teologa iz tog vremena i rješenje koje je ponudio Duns Scot. Poslije toga na poseban način razlaže nauku John Readinga o znanstvenoj naravi teologije. U okviru tako široke lepeze teoloških stajališta 13. stoljeća biva i stajalište Johna Readinga jasnije. U 13. stoljeću naime postavio se jače negoli ikada ranije problem o znanstvenosti teologije. Taj je problem tada postavljen upravo zato jer je onda bio preveden Aristotel s grčkog na latinski i u svjetlu njegove nauke trebalo je raspraviti znanstvenost teologije. Tim su se problemom tada bavili mnogi franjevački teolozi, a najviše Duns Scot. On je u tom smislu ponudio neka rješenja koja su još i danas vrlo aktualna. John Reading je svojim postavkama u tom pogledu vrlo važan, jer je on najbolje poznao misao svojega učitelja Duns Scota i najbolje ga interpretirao u svojim komentarima.

John Reading je u svojim spisima uglavnom branio postavke svojega učitelja Duns Scota. Branio je njegov pojam "praxis", osobito prvi uvjet tog "praxisa": "alterius potentiae ab intellectu". Braneci Duns Scotov pojam "praxis" (protiv Wilhelma Alnwicka, Petra Aureolia i Vilhelma Ockhama), razlaže odnos ljudske volje prema intelektu, objektu i cilju, razlikuje znanosti prema njihovoj klasičnoj denominaciji i teoriji spoznanja. Odnos čovjeka prema Bogu tumači kao egzistencijalnu i teološku stvarnost. Božansko zauzima bitan dio u čovjekovu životu. To je za nj nezaobilazna pretpostavka, ontološka stvarnost na temelju koje vjernik može onda stvarati hipoteze. Prema Readingu teologija je praktična znanost, budući da je to govor o Bogu koji je u Isusu Kristu "sišao" do čovjeka i učinio se "praktičnim" za čovjeka: postao je "attingibilis per operationem", to jest po ljubavi.

U drugom dijelu pisac znanstveno prikazuje, analizira i kritički obrađuje Readingov tekst: *quaestio 11* (Utrum praxis sit actus cuiuslibet potentiae?) i *quaestio 12* (Utrum de fine ultimo actuum hujanorum sit possibilis aliqua scientia practica?). Percan donosi izvorni Readingov tekst, prevodi ga i tumači. Knjiga Josipa Percana ima prije svega istraživački karakter: on, objavljujući još neobjavljene tekstove Johna Readinga i tumačeći ih u kontekstu vremena i skolastičke teologije 13. stoljeća uvelike pridonosi boljem poznavanju onoga pitanja koje je u 13. i u 14. stoljeću mučilo mnoge skolastičke teologije. Tim se pitanjem prije njih bavio i veliki teolog Toma Akvinski. Postavke Tome Akvinskog prisutne su i u izlaganjima Duns Scota i u Readingovim izlaganjima i obrani.

Knjiga će pomoći mnogim teolozima koji se žele baviti pitanjem teologije kao znanosti ili općenito žele bolje upoznati neke teologe franjevce 13. stoljeća.

Adalbert Rebić